༄། །བོད་ཀྱི་རྩིས་གཞུང་བརྟག་ཐབས་ཤེས་རབ་རལ་གྲི་བཞུགས་སོ། །

སྟོད་གཙང་དཔལ་ཆེན་རྒྱལ་གྱིས་བརྩམས།

མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

༄། །བོད་ཀྱི་རྩིས་གཞུང་བརྟག་ཐབས་ཤེས་རབ་རལ་གྲི་བཞུགས་སོ། །

སྟོད་གཙང་དཔལ་ཆེན་རྒྱལ་གྱིས་བརྩམས།

མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

图书在版编目(CIP)数据

藏族天文历算学理论与方法/傅千吉著，－北京：民族出版社，2004.6
ISBN 7－105－06379－3

Ⅰ.藏… Ⅱ.傅… Ⅲ.藏历－研究－藏语
Ⅳ.P194.9

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2004)第 057540 号

藏族天文历算学理论与方法

作　　者	傅千吉
出版发行	民族出版社
地　　址	北京市和平里北街 14 号
邮　　编	100013
排　　版	民族出版社微机照排
印　　装	迪鑫印厂
经　　销	全国各地新华书店
开　　本	850mm×1168mm 1/32
网　　址	www.e56.com.cn
印　　张	10.25
印　　数	1501－4500 册
版　　次	2004 年 6 月第 1 版
印　　次	2006 年 3 月北京第 2 次印刷
定　　价	18.00 元

该书如有印装质量问题，请与本社发行部联系退换
（藏文发行科电话：010－64227665 58130509）

རྩོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ།　པ་སངས་དབང་ཆེན།
责　任　编　辑：　　巴桑旺庆
དེབ་གཞིའི་བཟོ་བཀོད་པ།　མེང་ལུང་།
装　帧　设　计：　　孟　龙

༄༅།།བོད་ཀྱི་རྩིས་གཞུང་བརྟག་ཐབས་ཤེས་རབ་རལ་གྲི་བཞུགས་སོ། །

རྩོམ་པ་པོ།	སྟོད་གཙང་དཔལ་ཆེན་རྒྱལ།
དཔེ་སྐྲུན་མཁན།	མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།
འགྲེམས་སྤེལ་མཁན།	མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གི་བོད་ཡིག་རྩོམ་སྒྲིག་ཁང་།
གནས་ཡུལ།	པེ་ཅིན་ཧོ་ཕིང་ལི་བྱང་ལམ་ཨང་14པ།
སྦྲག་སྐྱོད་ཨང་གྲངས།	100013
ཁ་པར་ཨང་གྲངས།	010－64234411－6509
བརྒྱུད་འཚོང་མཁན།	རྒྱལ་ཡོངས་ས་གནས་སོ་སོའི་ཞིན་ཧྭ་དཔེ་ཚོང་ཁང་།
པར་བསྒྲིགས་མཁན།	མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གི་སྒྲུལ་འཁོར་པར་སྒྲིག་ཁང་།
པར་འདེབས་མཁན།	ཧྲེ་ཞིན་པར་འདེབས་ཁང་།
དེབ་ཚད།	850mm×1168mm 1/32
པར་ཤོག	10.25
པར་གཞིའི་སྒྲིག་ཐེངས།	2004ལོའི་ཟླ་6པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྒྲིགས།
པར་ཐེངས།	2006ལོའི་ཟླ་3པར་པེ་ཅིན་དུ་པར་ཐེངས་གཉིས་པ་བརྒྱབ།
པར་གྲངས།	1501－4500
རིན་གོང་།	སྒོར་18:00

རྩོམ་པ་པོའི་འདྲ་པར།

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

འགོ་བརྗོད།

རྒྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སློབ་གསོའི་དར་ཆ་མཐོན་པོར་བསྒྲེངས་པའི་འོག་ཏུ། མེས་རྒྱལ་ཁྱོན་ཡོངས་ནས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགྲོ་དགོས་ན་རྩ་བ་རིག་གནས་སློབ་གསོ་ཡིན་པ་བཞིན་དུ་བོད་རིགས་ཁྱོན་ཡོངས་ནས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགྲོ་བའམ་ཆེས་རྩ་བ་རིག་གནས་སློབ་གསོ་འཛིན་དགོས་པ་ཡིན་པའི་དགོངས་པ་སྟོན་དུ་བཏང་ཞིང་། བསྒྱུར་བཅོས་སྒོ་འབྱེད་ཀྱི་རླབས་རྒྱུན་ཁྲོད་དུ་གནའ་བཟང་དེང་སྲོད་དང་། ཕྱི་བཟང་ནང་འདྲེན་གྱི་ཕྱོགས་སྟོན་ལྟར། རིག་གནས་ཁྱབ་གདལ་གྱི་ལས་འགན་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་གོ་རིམ་ཁྲོད་འདིར། སྐར་རྩིས་རིག་པའི་གཞུང་ལ་འཇུག་པའི་སློབ་གཉེར་བ་རྣམས་ལ་སྐར་རྩིས་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་བརྩི་ཚུལ། དར་ཚུལ་སོགས་ངོ་སྤྲོད་རགས་ཙམ་བྱས་ཡོད།

བོད་ཀྱི་སྐར་རྩིས་རིག་པ་ནི་རིག་གནས་བཅུ་ལས་ཆུང་བ་ལྔའི་ཡ་གྱལ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་བོད་ལ་དར་བ་ནས་བཟུང་རིམ་བྱོན་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མི་རིགས་རང་གི་གནའ་རབས་དུས་བརྟག་གནམ་དཔྱད་རྩིས་ཀྱི་རྨང་གཞིའི་སྟེང་། དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པར་རྒྱ་གར་ནས་དར་བའི་དུས་འཁོར་ལུགས་ཀྱི་སྐར་རྩིས་དང་དབྱངས་འཆར། རྒྱ་ནག་ནས་དར་བའི་རྒྱ་རྩིས་དང་འབྱུང་རྩིས་བཅས་ལེགས་ཆ་སྡུད་ལེན་བྱས་ཏེ། ས་རིས་ཀྱི་བྱ་བ་ཙམ་ལ་བརྟེན་ནས་མཁའ་ལ་གཟའ་སྐར་རྒྱུ་ཚུལ་དང་། ས་ལ་དུས་བཞིའི་འཁོར་ཚུལ། ཉི་ཟླ་གཟའ་འཛིན། ཐན་ཐོད་སོགས་གནམ་རིག་གི་འགྱུར་ལྡོག་མ་ནོར་བར་ལོ་ཐོའི་ལམ་ནས་ལུང་དུ་སྟོན་ཐུབ་པའི་བོད་ཀྱི་སྐར་རྩིས་རིག་པ་འདི་བསྐྲུན་ནོ། །དེ་ཡང་སྐར་རྩིས་རིག་པ་ནི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཁྲོད་རང་བྱུང་ཚན་རིག་གི་ཆ་དང་ལྡན

པའི་རིག་གནས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་། ང་ཚོ་རྗེས་རབས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མུ་མཐུད་དུ་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་ལ་ཕན་ནུས་འདོན་དགོས། མཁས་པའི་ངག་རྒྱུན་ལ། སྐར་རྩིས་ཤེས་ན་གྲངས་ལ་མི་རྫོངས་ཞེས་གྲགས་མོད་ཀྱང་། དོན་དམ་དུ་རྩིས་གྲངས་ཀྲུང་ཀྲུང་ཙམ་མ་གཏོགས། ད་ཏུང་བོད་སྨན་དང་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས། ཞིང་འབྲོག་གཉིས་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད། དམངས་སྲོལ་སོགས་ཀྱི་བར་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་དང་གཅིག་ཕན་གཅིག་ཕྲོགས་སུ་འབྲེལ་བ་ལྡན་ཡོད།

བོད་ཀྱི་རྩིས་གཞུང་བརྟག་ཐབས་ཤེས་རབ་རལ་གྲི་བཞུགས་སོ་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་འདིའི་ནང་དུ་གཙོ་བོ་སྐར་རྩིས་རིག་པ་དང་རིག་གནས་གཞན་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་དུ་དར་ཁྱབ་ཤིན་དུ་ཆེ་བས་དུས་བརྟག་གནམ་དཔྱད་ཀྱི་རྩིས་དང་། སྐར་རྩིས་དང་རྒྱ་རྩིས་གཉིས་བོད་ལ་དར་ཚུལ། རབ་བྱུང་གི་མིང་འདོགས་ཚུལ་དང་བརྩི་ཚུལ། གཟའ་སྐར་སྤར་སྨེའི་འཆར་ཚུལ། ཟླ་བ་ཆེ་ཆུང་བརྟག་ཚུལ། དུས་གཟེར་ཉེར་བཞི་སྒྲུབ་ཚུལ། གླང་བཤད་རྣམ་གཞག ད་ཏུང་དུས་འཁོར་རྩ་རྒྱུད་ཀྱི་དབང་དུ་གྲུབ་རྩིས་ཀྱི་ཡན་ལག་ལྔ་སྒྲུབ་ཚུལ་དང་བྱེད་རྩིས་ཀྱི་ཡན་ལག་ལྔ་སྒྲུབ་ཚུལ། ཉི་ཟླར་སྒྲ་གཅན་འཛུག་ཚུལ། འབྱུང་རྩིས་བརྩི་ཚུལ། ལོ་ཐོར་ལྷ་ཚུལ། རྩ་བའི་རླུ ཕྱ་ལྷའི་རྣམ་གཞག ཟླ་འཛིན་དང་ཉི་འཛིན་སོགས་བཤད་ཡོད།

བོད་ཀྱི་རིག་གནས་གོང་འཕེལ་དུ་འགྲོ་བཞིན་པའི་སྐབས་བཟང་གི་དུས་འདིར་བསྟུན་ནས། སྐར་རྩིས་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་ལ་དམིགས་ཤིང་། བོད་རྩིས་འདི་དགེ་རྐྱེན་དང་། ལས་བྱེད་པ། ཚན་རྩལ་པ། ཞིབ་འཇུག་པ། སློབ་གྲྭ་ཆེ་འབྲིང་སོགས་ཀྱི་སློབ་དེབ་ཏུ་བྱེད་ཏུང་ཞིང་། ད་ཏུང་རྒྱ་ཆེ་བའི་བོད་ཡིག་སློབ་མཁན་རྣམས་ལ་ཕན་ཅུང་ཟད་གདགས་པའི་བསམ་པས་ཀུན་ནས་བསླངས་ཏེ། ཁོ་པས་དཔེ་ཁྲིད་ཀྱི་ཉམས

སྦྱོང་དང་བློ་བསྐྱེད་ལ་བརྟེན་ནས། ཚད་མ་དང་ལྡན་པ། རྗོད་བྱེད་གསལ་བ། ཁེབས་ཀྱ་ཆེ་ཞིང་། བཀོལ་ས་མང་བ་བཅས་གཞིར་བཟུང་ནས། དེ་སྔའི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་རྩིས་དཀར་ནག་སོགས་ཀྱི་གཞུང་རྣམས་ལས། རིག་པའི་རྩལ་དྲངས་ཤིང་། ལེགས་པའི་བཅུད་བསྡུས་ནས། རྩིས་གཞུང་བརྟག་ཐབས་ཤེས་རབ་རལ་གྲི་ཞེས་བྱ་བ་འདི་བརྩམས་པ་ཡིན་ལ། འདིར་མ་རྟོགས་ལོག་རྟོག་གི་འཁྲུལ་བ་ཡོད་པས། གཟུར་གནས་མཁས་པ་རྣམ་པས་དགོངས་འཆར་ལྷུག་སྤྲོལ་ཡོད་པར་ཞུ་ཞུ། །

རྩོམ་པ་པོས་བྲིས།

དཀར་ཆག

འགོ་བརྗོད། .... (1)

ལེའུ་དང་པོ། སྐར་རྩིས་རིག་པ་དང་རིག་གནས་གཞན་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་བཤད་པ། .... (1)

དང་པོ། སྨན་རྩིས་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ། .... (2)

གཉིས་པ། རྩིས་དང་ནང་པའི་ཆོས་ལུགས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། .... (4)

གསུམ་པ། སྐར་རྩིས་དང་ཞིང་འབྲོག་གི་འཚོ་བའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། .... (7)

བཞི་བ། རྩིས་དང་དམངས་སྲོལ་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། .... (11)

ལེའུ་གཉིས་པ། གནའ་རབས་ཀྱི་དུས་བརྟག་གནམ་དཔྱད་ཀྱི་རྩིས་བཤད་པ། .... (15)

དང་པོ། རྒྱ་སྐར་ཉེར་བརྒྱད་ལ་བརྟག་པ། .... (18)

གཉིས་པ། ལོ་ཀན་དྲུག་ཅུར་བརྟག་པ། .... (20)

གསུམ་པ། ནམ་མཁའི་མདངས་དང་སྤྲིན་སོགས་ལ་བརྟག་པ། .... (26)

བཞི་བ། གློག་དང་དུས་མཚམས་ཉེར་བཞི་སོགས་ལ་བརྟག་པ། .... (30)

ལྔ་བ། དབུགས་ཐོབ་ཉིན་ལ་བརྟག་པ། .... (36)

ལེའུ་གསུམ་པ། སྐར་རྩིས་བཤད་པ།………………… (41)
དང་པོ། སྐར་རྩིས་རིག་པ་སྤྱི་བཤད་པ། ………………… (41)
གཉིས་པ། སྐར་རྩིས་རིག་པ་ཕྱི་ཐག་ཏུ་བཤད་པ། ………… (53)
གསུམ་པ། སྐར་རྩིས་རིག་པ་བོད་དུ་དར་ཚུལ་བཤད་པ། …… (65)
བཞི་པ། སྐར་རྩིས་ཀྱི་སྔོན་འགྲོ་བཤད་པ། ……………… (75)
ལྔ་པ། བསྟན་རྩིས་བཤད་པ། ……………………… (88)
དྲུག་པ། སྐར་རྩིས་ཀྱི་གོ་དོན་བཤད་པ། ………………… (96)
བདུན་པ། སྤྱི་ལོ་དང་རབ་བྱུང་སོགས་བསྡེ་ཚུལ་བཤད་པ། ………
…………………………………………… (114)
ལེའུ་བཞི་པ། རྒྱ་རྩིས་བཤད་པ། ………………… (136)
དང་པོ། རྒྱ་རྩིས་བོད་ལ་དར་ཚུལ་བཤད་པ། …………… (136)
གཉིས་པ། གཟའ་སྐར་སྤར་སྨེ་སོགས་འཆར་ཚུལ་བཤད་པ།………
…………………………………………… (150)
གསུམ་པ། ཟླ་བ་ཆེ་ཆུང་བརྟག་ཚུལ་བཤད་པ། ………… (153)
བཞི་པ། དབུགས་སྐད་གི་སྒྱུར་བྱེད་སོགས་ཀྱི་རེའུ་མིག…… (159)
ལྔ་པ། རབ་གནས་མེ་ཡོས་ནས་མེ་སྟག་བར་རམ་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༧ལོ་ནས་
སྤྱི་ལོ་༢༠༠༨བར་གྱི་སྤྱི་ཞག་བཤད་པ། ………… (161)
དྲུག་པ། དུས་གཟེར་ཉེར་བཞི་སྒྲུབ་པའི་ཚུལ་བཤད་པ། … (168)
བདུན་པ། གླང་བཤད་ཀྱི་རྣམ་གཞག ………………… (180)

ལེའུ་ལྔ་པ། གྲུབ་བྱེད་གཉིས་ཀྱི་ཡན་ལག་ལྔ་སོགས་བཤད་པ།
…………………………………… (189)

དང་པོ། གྲུབ་རྩིས་ཀྱི་ཡན་ལག་ལྔ་བཤད་པ། …………… (189)

གཉིས་པ། བྱེད་རྩིས་ཀྱི་ཡན་ལག་ལྔ་བཤད་པ། ………… (198)

གསུམ་པ། ཉི་ཟླར་སྒྲ་གཅན་འཛུག་ཚུལ་བཤད་པ། ……… (202)

བཞི་པ། འབྱུང་རྩིས་ཀྱི་སྔོན་འགྲོ་བཤད་པ། …………… (210)

ལྔ་པ། སོ་ཐོ་ལྟ་སྟངས་སྐོར་བཤད་པ། ………………… (217)

ལེའུ་དྲུག་པ། ཉི་ཟླ་གཉིས་ཀྱི་འཛིན་ཚུལ་སོགས་བཤད་པ།
…………………………………… (234)

དང་པོ། ཟླ་དག་འབྲི་ཚུལ་བཤད་པ། ………………… (234)

གཉིས་པ། ཙ་ཀྲུ ལྷའི་རྣམ་གཞག ………………… (236)

གསུམ་པ། ཀྲུ་ཕ་ལྷའི་རྟག་ཡོངས། ………………… (239)

བཞི་པ། ཉིན་རེའི་ཉི་ཁམས་སོགས་འབྲི་ཚུལ་བཤད་པ། … (262)

ལྔ་པ། ཟླ་འཛིན་བཤད་པ། ………………………… (267)

དྲུག་པ། ཉི་འཛིན་བཤད་པ། ……………………… (295)

དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ། ……………………………… (316)

མཇུག་གི་གཏམ།……………………………………… (318)

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ལེའུ་དང་པོ། སྐད་རྩིས་རིག་པ་དང་རིག་གནས་གཞན་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་བཤད་པ།

བོད་ཀྱི་སྐད་རྩིས་རིག་པ་ནི་རིག་གནས་བཅུ་ལས་ཆུང་བ་ལྔའི་ཡ་གྱལ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་བོད་ལ་དར་བ་ནས་བཟུང་རིམ་བྱོན་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མི་རིགས་རང་གི་གནའ་བོའི་སྐད་རྩིས་ཀྱི་རྨང་གཞིའི་སྟེང་། དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པར་རྒྱ་གར་ནས་དར་བའི་དུས་འཁོར་ལུགས་ཀྱི་སྐད་རྩིས་དང་དབྱངས་འཆར། ནང་སོགས་ནས་དར་བའི་རྒྱ་རྩིས་དང་ནག་རྩིས་བཅས་ལེགས་ཆ་སྡུད་ལེན་བྱས་ཏེ། ས་རིས་ཀྱི་བྱ་བ་ཙམ་ལ་བརྟེན་ནས་མཁའ་ལ་གཟའ་སྐར་རྒྱུ་ཚུལ་དང་། ས་ལ་དུས་བཞིའི་འཁོར་ཚུལ། ཉི་ཟླ་གཟའ་འཛིན། ཐན་ཁོད་སོགས་གནམ་རིག་གི་འགྱུར་ལྡོག་མ་ནོར་བར་ལོ་ཐོའི་ལམ་ནས་ལུང་དུ་སྟོན་ཐུབ་པའི་བོད་ཀྱི་སྐད་རྩིས་རིག་པ་འདི་བསྟུན་ནོ། །དེ་ཡང་སྐད་རྩིས་རིག་པ་ནི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཁྲོད་རང་བྱུང་ཚན་རིག་གི་ཆ་དང་ལྡན་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་ཆེ་ཐག་ཅིག་ཡིན་ཕྱིར། ང་ཚོས་མུ་མཐུད་དུ་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་ལ་ཕན་ནུས་འདོན་དགོས། དེ་ཡང་མཁས་པའི་ངག་རྒྱུན་ལ། སྐད་རྩིས་ཤེས་ན་གྲངས་ལ་མི་རྫོངས་ཞེས་གྲགས་མོད་ཀྱང་། དོན་དམ་དུ་རྩིས་གྲངས་རྐྱང་རྐྱང་ཙམ་མ་གཏོགས། ད་རུང་བོད་སྨན་དང་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས། ཞིང་འབྲོག་གཉིས་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད། དམངས་སྲོལ་སོགས་ཀྱི་བར་ལའང་འབྲེལ་བ་དམ་པོ་ཡོད་དེ། གཤམ་དུ་དེ་དག་བར་གྱི་

འབྲེལ་བ་རེ་རེའི་གླེང་བར་བྱ་བ་ལ་འདི་ལྟ་སྟེ།

དང་པོ། སྨན་རྩིས་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ།

《རྩ་མདོ》ལས། དུས་བཞི་ཁམས་ལྔའི་འབྱུང་བ་བསྡོ་བ་ནི། དང་པོ་དུས་དོན་ཁམས་དང་རྩ་དུ་སྦྱར། མ་བུ་དགྲ་གྲོགས་བཞི་ཡིས་སྐོར་འགོ་བསྡོ། ཞེས་བསྟན་ཡོད། དེ་ནི་དཔྱིད་ཀ་ལ་སོགས་པའི་ཕྱིའི་དུས་བཞི་དུས་མཚམས་བཅས་ལྔ་དང་། མཆིན་པ་ལ་སོགས་པའི་ནང་གི་དོན་ལྔའི་ཁམས་རྣམས་རྩ་འཕར་སྟབས་དང་ལྡན་གཅིག་ཏུ་སྦྱར་ནས་རྒྱུན་རྩ། དུས་རྩ། ནད་རྩ་བཅས་སོ་སོར་ངེས་པར་བྱེད་དགོས་པའི་དོན་ཏེ། དཔྱིད་དབུགས་ཐོབ་པ་ནས་བཟུང་ཕྱིའི་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་འབྱུང་བ་ཤིང་སྐྱེ་ཁ་འབུས་པ་སོགས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་དང་མཐུན་པར་ནང་གི་འབྱུང་བ་ཤིང་ཁམས་མཆིན་རྩ་ཕྲ་ལ་གྲིམས་པར་འཕར་བ། དེ་བཞིན་དུ་དབྱར་ས་ག་ཟླའི་དབུགས་ཐོབ་པ་ནས་བཟུང་ཕྱི་འབྱུང་བ་འདབ་རྒྱས་ཆར་དུས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་དང་མཐུན་པ་ནང་གི་མེ་ཁམས་སྙིང་རྩ་སྦོམ་ལ་རིང་བར་འཕར་བ། སྟོན་དུས་ཞག་བདུན་ཅུ་དོན་གཉིས་རིང་ལ་ལྕགས་ཁམས་གློ་རྩ་ཐུང་ལ་རྩུབ་པར་འཕར་བ། དགུན་དུས་ཞག་བདུན་ཅུ་དོན་གཉིས་རིང་ལ་ཆུ་ཁམས་མཁལ་རྩ་འཇམ་ལ་དལ་བར་འཕར་བ། དུས་མཚམས་བཅོ་བརྒྱད་ཕྲག་བཞི་སྟེ་ཞག་བདུན་ཅུ་དོན་གཉིས་རིང་ལ་ས་ཁམས་མཚེར་རྩ་ཐུང་ལ་འཇམ་དལ་བར་འཕར་བ་བཅས་ཀྱི་ཚུལ་འདི་དག་དུས་བཞི་སོ་སོར་ཕྱིའི་འབྱུང་བའི་ཁམས་མི་འདྲ་བ་རེ་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་ནང་གི་དོན་ལྔའི་

རླུང་ཁྲག་གི་རྒྱུ་བའང་མི་འདྲ་བ་རེ་འགྱུར་འགྲོ་གི་ཡོད་པའི་རྐྱེན་གྱི་རྩའི་འཕར་སྟངས་ཀྱང་མི་འདྲ་བ་རེ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། འདི་ནི་ཕྱི་ནང་གི་འབྱུང་བ་རྣམས་ངོ་བོ་བདག་ཉིད་གཅིག་ཏུ་འབྲེལ་བའི་རྟེན་འབྲེལ་ལས་འབྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། གནད་འདི་ཞིབ་ཕྲ་ཤེས་པར་བྱེད་པ་ནི་སྐར་རྩིས་ཀྱི་གཞུང་ནས་བསྟན་པའི་ཟླ་བ་སོ་སོའི་དབུགས་འབབ་སྐར་ཚད་ཁྱིམ་སློབས་སོགས་དུས་བཞི་མི་འགྱུར་བའི་གཟེར་ལ་བརྟེན་ནས་དཔྱིད་དབྱར་སྟོན་དགུན་གྱི་དུས་མཚམས་རྣམས་ལེགས་པར་ངོས་ཟིན་པ་ལ་རག་ལས་པ་ཞིག་ཡིན། གནད་འདི་ལེགས་པར་མ་རྟོགས་ན་རྒྱུན་རྩ་དང་དུས་རྩ། ནད་ཅན་དང་ནད་མེད་ཀྱི་རྩའི་དབྱེ་བ་འབྱེད་མི་ཐུབ་ལ་འབྱུང་བ་རྣམས་ཀྱི་མ་བུ་དགྲ་གྲོགས་ཀྱི་སྐོར་འགོ་ལེགས་པར་མ་ཤེས་ན་ངོ་མཚར་རྩ་བདུན་སོགས་ཀྱང་བརྟག་མི་ཤེས་ཤིང་ནད་ངོས་ཀྱང་ལེགས་པར་ཟིན་པར་དཀའ། ནད་ངོས་ལེགས་པར་མ་ཟིན་ན་བཅོས་ཐབས་གནད་ལ་འཁེལ་བ་ཞིག་ག་ལ་ཡོང་ཐུབ། དེས་ན་དེ་དག་ཤེས་པའི་ཆེད་དུ་ད་ལྟ་བོད་ཁུལ་དུ་སྨན་དང་རྩིས་གཉིས་ཀྱི་མཉམ་དུ་ཟུང་འབྲེལ་བྱས་ནས་ལས་ཁུངས་མི་འདྲ་བ་སྣ་ཚོགས་བཙུགས་ཡོད་དེ། གཙོ་ཆེར་འབྱུང་རྩིས་ཀྱི་རིག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དུས་བཞི་ཁམས་ལྔའི་འབྱུང་བ་བསྟི་བ་མ་བུ་དགྲ་གྲོགས་ཀྱི་སྐོར་འགོ་རྩིས་ནས་ཤེས་དགོས་པས། རིག་པ་རྩ་ལ་བརྟེན་ནས་བརྟག་པའི་ཐབས་འདི་ནི་གཙུག་ལག་རྩིས་ཀྱི་རིག་པ་དང་འབྲེལ་ཆ་ཆེས་ཆེ་བ་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་ཡོད། ད་ཏུང་སྨན་སྦྱོར་དང་སྨན་གཏོང་བ། དཔྱད་བྱེད་པའི་དུས་སོགས་སུ་ཉེ་བར་མཁོ་བ། སྨན་སྦྱོར་བྱ་བ་ལ་ཉི་སྐར་ནས་སྨན་པ་སྨན་ཐུར་སྨན་ཐོར་བཅས་ནད་པ་རྣམས་ལ་བདུན་བདུན་ཏེ། ཟླ་བའི་སྐར་མ་གར་གནས་བརྟག་ཅེས

གསོ་རིག་གཞུང་གི་སྐབས་དོན་མང་པོ་ཞིག་རྩིས་ཀྱི་རིག་པ་ལ་བརྟེན་དགོས་པ་ཡིན་སྟབས། སྨན་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྨན་སློབ་པའི་ཚེའང་རྩིས་ཀྱི་རིག་པ་ལ་མ་བརྟེན་ཐབས་མེད་ལྟ་བུ་ཡིན། དེ་བཞིན་དུ་རྩིས་པ་ཞིག་ཡིན་ནའང་གསོ་རིག་གི་སྐབས་ནས་བཤད་པའི་མིའི་ལུས་ཀྱི་ཆགས་ཚུལ་དང་། ཆགས་ཟིན་པའི་མིའི་ལུས་ཀྱི་རྩ་དང་རླུང་ཁྲག་རྒྱུ་བའི་གནས་ལུགས་སོགས་ལེགས་པར་ཤེས་ཤིང་། ཕྱི་ནང་གི་འབྱུང་བ་རྣམས་ངོ་བོ་བདག་ཉིད་གཅིག་ཏུ་འབྲེལ་བའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་རྩིས་ཀྱི་སྐབས་ནས་བཤད་པའི་ཟླ་བ་སོ་སོའི་དབུགས་སྐར་ཁྱིམ་སློབས་སོགས་དུས་གཟེར་གྱི་གནད་དང་། ཕྱི་དུས་བཞིའི་འགྱུར་བ་དང་ནང་མིའི་ལུས་ཀྱི་རྩ་རླུང་གི་རྒྱུ་བ་རྣམས་ཕན་ཚུན་ཇི་ལྟར་འབྲེལ་བའི་ཚུལ། ཉི་ཟླ་ལ་སྒྲ་གཅན་འཇུག་པའི་རྒྱུ་མཚན་བཅས་ལ་གོ་དོན་ངེས་ཅན་ཞིག་སྤྲེར་ནུས་པ་ཡིན། དེ་ལྟར་བཅུ་ཕྲག་རིག་པའི་གནས་རྣམས་ནི་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་དང་། གཅིག་ཕན་གཅིག་གྲོགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་འབྲེལ་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། ལྷག་པར་དུ་སྨན་རྩིས་གཉིས་ནི་ཁ་བྲལ་ཐབས་མེད་པའི་འབྲེལ་བ་ཞིག་གྲུབ་ཡོད་སྟབས། དུས་ནམ་ཡང་མཉམ་སློབ་མཉམ་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་དེར་ཐུག་ཡོད་དོ། །

གཉིས་པ། རྩིས་དང་ནང་པའི་ཆོས་ལུགས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ།

སྤྱིར་སྐར་རྩིས་ནི་ཕྱི་ནང་ཐུན་མོང་གི་རིག་གནས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་། འཇིག་རྟེན་པའི་དྲང་སྲོང་གིས་བསྟན་པའི་རྩིས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་དུ་མ་ཡོད་པར་གྲགས་ཤིང་། བསྟན་པ་འདི་ལ་ནི། སྟོན་པ་ཐུགས་རྗེ་ཅན་གྱིས་དཔའ་བོ་

ཞུགས་འཕྲུག་ལོ་ནག་པའི་ཉར། སྟོ་སྦྱོགས་དཔའ་ལྡན་འབྲས་སྤུངས་ཀྱི་སྤྲུལ་པའི་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོ་དེར། འོག་ཏུ་ཆོས་དབྱངས་གསུང་བ་དང་སྟེང་དུ་དཔལ་ལྡན་རྒྱ་སྐར་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་སྤྲོས་ཏེ། བདེ་ཆེན་གནས། རྡོ་རྗེ་སེང་གེ་ཁྲིར་བཞུགས་ནས། དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་ཏིང་འཛིན་གྱིས། སྤྲུལ་པའི་ཆོས་རྒྱལ་ཟླ་བཟང་གཙོས། རྒྱལ་ཕྲན་དགུ་བཅུ་རྩ་དྲུག་དང་། སྐལ་ལྡན་ལྷ་མིའི་འཁོར་ཚོགས་ལ། རྩ་རྒྱུད་སྟོང་ཕྲག་བཅུ་གཉིས་སོགས། གསང་སྔགས་རྒྱུད་སྡེ་མ་ལུས་པ། འདའ་བར་ཞལ་ཆེམས་ཚུལ་དུ་གསུངས། (ཕྱི་ལོའི་སྔོན༣༧༠༧=༨༨༡) ཞེས།[①] ཞུགས་སྤྲུལ་ལོ་ལ་ཆོས་རྒྱལ་ཟླ་བཟང་གིས་རྩ་རྒྱུད་བསྡུས་ཤིང་འགྲེལ་བ་མཛད (ཕྱི་ལོ་སྔོན༨༨༠)། དེའི་རིམ་བཞིན་དུ་ཆོས་རྒྱལ་རེ་རེའི་ལོ་བརྒྱར་རྩ་རྒྱུད་བསྟན། དེ་འོག་ཤིང་ཕོ་སྤྲེའུ་ལོར་རྒྱལ་བས་ལུང་བསྟན་པ་ལྟར་རིགས་ལྡན་དང་པོ་འཇམ་དཔལ་གྲགས་པས (ཕྱི་ལོ་སྔོན༣༧༧) རྩ་རྒྱུད་ལས་བསྡུས་རྒྱུད་བསྡུས། རིམ་བཞིན་དུ་རིགས་ལྡན་རྣམས་ཀྱིས་བསྡུས་རྒྱུད་འགྲེལ་ཞིང་བསྟན། རྩིས་གཞུང་དུ།[②] སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་དཀའ་སྤྱད་སོ་ལྔ་བཞེས་པ་ཡི། ཤིང་ཏ་ས་གའི་ཉ་ཡི་མཚན། སྐུ་རེངས་འཆར་བར་རྫོམ་པ་ན། ཟླ་མེད་བྱང་ཆུབ་བདུད་རྩི་བརྙེས། ཉ་དེའི་ཉིད་རྩིས་གཟའ་གཅིག་དང་། ཆུ་ཚོད་སོ་བརྒྱད་ཆེ་འབྲུད་ཀྱི་ཟླ་དཀར་བཅུ་དྲུག་ཆུ་ཚོད་ཐིག སྒྲ་གཅན་གདོང་གི་སྐར་མ་ལ། བཅུ་དྲུག་ཆུ་ཚོད་ཉི་ཤུ་དགུ།

---

① P. 11《བོད་ཀྱི་རྩིས་རིག་གོ་དོན་དང་ལག་ལེན》ཏྲང་སླིན་ཞིན་དང་ཁྲིན་ཅིའུ་ཅིན་གཉིས་ཀྱིས་བརྩམས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས1989ལོར་དཔར།

② P. 12《བོད་ཀྱི་རྩིས་རིག་གོ་དོན་དང་ལག་ལེན》ཏྲང་སླིན་ཞིན་དང་ཁྲིན་ཅིའུ་ཅིན་གཉིས་ཀྱིས་བརྩམས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས1989ལོར་དཔར།

འབྱུང་ཕྱིར་འདུལ་བ་ལུང་སོགས་ལས་དེ་ཚེ་ཟླ་བ་སྒྲ་གཅན་གྱིས་བཟུང་བར་གསུངས་པའི་ལུང་དང་འགྱུར། དེ་ཀྲུང་གོ་ཚན་རིག་ཁང་གི་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༣ལོར་ཙི་ཅིན་ཧྲན་གནམ་རིག་ལས་ཁུངས་(南京紫金山天文台)ཀྱི་རིག་གཞུང་དུས་དེབ་སྟེང་དུ་ལིའུ་པའོ་ལིན་(刘宝林)གྱིས་བྲིས་པའི་《སྤྱི་ལོ་སྔོན་༡༠༠༠ནས་སྤྱི་ལོ་༣༠༠༠བར་གྱི་ཟླ་འཛིན་བྱུང་གྲངས》ཞེས་པའི་ནང་དུ་བཀོད་པ་སྟེ། སྤྱི་ལོ་སྔོན་༩༣༧ལོའི་ཟླ༥པའི་ཚེས་༡༨ཉིན་ལ་ཟླ་བ་རིལ་འཛིན་བྱུང་གསུངས་ཤིང་། དེ་ཞུགས་ལུགས་ཀྱི་བར་དུས་ཚོད་ལྔ་མ་གཏོགས་ཁྱད་པར་མེད་དོ། །

གནའ་རབས་ཀྱི་རྩིས་གཞུང་དུ་མིའི་ཁམས་ནི་འབྱུང་བ་ལྔ་ཡི་གྲུབ་པ་ཡིན། ཕྱི་རོལ་གྱི་འཇིག་རྟེན་ཡང་ཁམས་ལྔ་ལས་གྲུབ་པ་ཟེར། དེ་མིའི་ཁམས་དང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་གཉིས་བར་འབྲེལ་བ་དམ་པོ་ཡོད་དེ། སྔགས་ཕྱོགས་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་ནི་གང་ཟག་གི་མིའི་དབུགས་འབྱིན་སྒྱུད་ཀྱི་གཙོ་བོ་ནི་རྩ་དབུ་མ་ཡིན་ཞིང་། དེའི་གཡས་གཡོན་དུ་རྩ་རོ་མ་དང་རྩ་རྐྱང་མ་གཉིས་ཡོད། མི་རྣམས་ཀྱི་དབུགས་འབྱིན་ཚུལ་སྟེང་དུ་རྩ་རོ་མ་དང་རྐྱང་མ་གཉིས་ཉི་ཟླ་གཉིས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་དེ། རྩ་དབུ་མ་དང་སྒྲ་གཅན་བར་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཅེས་བཤད་པ་ལྟར། རབ་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱི་སྒོམ་པའི་ལམ་ལ་འཇུག་ན། ཉི་འཛིན་དང་ཟླ་འཛིན་སྐབས་སུ་འབྲས་བུ་སྨྱུར་དུ་ཐོབ་པ་ཞེས་ཟེར་རོ། །

མདོ་ལུགས་ལ་བསྟན་པའི་གནས་ཚད་ལྔ་སྟོང་དུ། གསུངས་པའང་རྒྱལ་བ་འདས་པ་ནས་བརྩི་དགོས་ཤིང་། དེ་ཡང་ལྔ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་ལས། ལྔ་བརྒྱ་དང་པོར་དགྲ་བཅོམ་དང་། དེ་བཞིན་གཉིས་པར་ཕྱིར་མི་འོང་། ལྔ་བརྒྱ་